

פחד דוד

פרשת משפטים

כ"ה שבט תשע"ח

907

שבת שקלים - מברכין

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 4:45 | 5:00 | 4:52 | 5:06

מוצאי שבת 5:58 | 6:00 | 5:58 | 6:01

רבינו תם 6:38 | 6:36 | 6:35 | 6:39

ראש חודש אדר בימים חמישי-שישי המולד ביום חמישי בשעה 3:09 ו-3 חלקים

הילולא דצדיקא

- כה - רבי ישראל ליפקין מסלנט
- כו - רבי אברהם אבינון רבה של טרבינק
- כז - רבי חיים בירדוגו
- כח - רבי ניסים פרץ ראש ישיבת 'בית אל'
- כט - רבי חנניה יו"ט ליפא טיטלבוים
- ל - רבי צדקה חוציין
- א - רבי עמנואל חי ריקי בעל 'משנת חסידים'

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלוכ"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוכ"ן רבי חיים פינטו זיע"א

משכיל לדוד

סיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מטרת בריאת העולם לקיים מצוות התורה

וכשם שהדברים המפורסמים אינם צריכים לראיה, כך גם בענין זה לא ראה הקדוש ברוך הוא כל צורך לצוות לבני ישראל פעם נוספת על ענין לימוד התורה, היות וזה היה כבר ברור וידוע לבני ישראל. וכמו שנאמר (מכילתא בשלח ויסע ב) "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן". ופירושו, שהמדרגה הגבוהה שבה היו מצויים ישראל היא העניקה להם את הזכות לקבל מן מהשמים, והיא זו שחרטה בליבם את המחויבות לקבל את התורה, ללומדה ולקיים מצוותיה.

ומעניין זה ניתן להביא את דברי האבן עזרא (שמות כ, ב) המקשה ושואל מדוע נאמר "אנוכי ה' א-להיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ולא נאמר אנוכי ה' אשר בראתי שמים וארץ, שהרי לכאורה מציאות בריאת העולם מעוררת הרבה יותר מחויבות לאדם וגורמת לו להאמין בה' מאשר סיפור יציאת מצרים, שאת בריאת העולם וקיומו רואה כל האנושות כולה בכל הדורות כולם, ואילו יציאת מצרים היתה מיוחדת רק לבני הדור ההוא.

ומשיב על כך האבן עזרא שבחר ה' להעמיד את אמונת ישראל על נס יציאת מצרים בדוקא משום שהידיעה על בריאת העולם על ידי הקדוש ברוך הוא היתה כבר מקובלת וידועה על לב כולם ולא היה כל צורך להסבירה בשנית שה' הוא בורא שמים וארץ, אך סיפור יציאת מצרים היה חדש בעבורם ועדיין היו מתפעלים מהניסים הגדולים שנעשו עימם לכך בחר ה' לתלות את אמונת ישראל בניסו יציאת מצרים.

ולכן פתחה התורה "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", מבלי להזכיר את התורה בתחילה, היות וענין לימוד התורה היה ידוע לישראל ומקובל עליהם ללא כל עוררין שהרי אדעתא דהכי יצאו ממצרים ולכן נותר עתה ללמדם ולצוותם על המצוות הכתובות בתורה. ופתחה התורה במצות עבד עברי בדוקא שהינה תלויה בזמן ולא קיימת בכל הדורות כולם, ולא ציינה מצוה אחרת הקיימת בכל הדורות, זאת משום שהזכרת העבד מחדדת את המסר בקרב עם ישראל שהינם עבדיו של הקדוש ברוך הוא ותכלית בריאתם והיווצרותם היתה לשם עבדות לה', ובזמן שאדם הינו עבדו של מקום ולא נתון תחת מרותו ושליטתם של הבלי הזמן והתאוות, הרי שלמעשה הוא יוצא לחופשי חנים כפי הנאמר (אבות ו, ב) "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה".

והעבדות לה' היא העבדות המעולה והמשובחת ביותר מכל עבדות לבשר ודם, כיון שככל שאדם הוא יותר עבד לה' כך משתחרר הוא מעולו של יצר הרע החומריות והתאוות, עד שנעשה אדון ובעל שליטה על מחשבותיו ורצונותיו.

ולפי זה ניתן להסביר בדרך רמז את המילים "אשר תשים לפניהם", שהמילה תשים היא מלשון נשיאה והתרוממות, שכאשר אדם מקיים את כל החוקים והמשפטים אשר הושמו לפניו כשולחן ערוך, זוכה הוא להתעלות ולהתנשאות על ידי מצוות אלו, וכך להשתחרר מעבדות הבלי העולם הזה.

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחופשי חנם" (שמות כא, א-ב)

כתב רש"י "אשר תשים לפניהם" - כשולחן הערוך המוכן לאכול לפני האדם.

הקדוש ברוך הוא מצווה למשה ללמד לבני ישראל את כל החוקים והמשפטים שהינם מצוות התורה, ומדגיש בפניו שאותם חוקים צריכים להיות ברורים וערוכים לפני בני ישראל כאותו אדם ששולחנו ערוך לפניו ולא צריך לעמול ולחפש מה להכניס לפיו. וכגון זה ציוה ה' למשה שלא ימסור את המשפטים לבני ישראל באופן שיצטרכו אחר כך ללומדם ולפרשם, אלא יש לו למשה לבאר ולהסביר את המשפטים עד שהיו ברורים ונהירים לעם ישראל כשולחן ערוך ומסודר.

והנה עולה לה התמיהה, מפני מה לא אמר ה' למשה 'את התורה אשר תשים לפניהם', הרי ידוע לכל שבלי לימוד התורה אין כל יכולת לקיים את המצוות, ואדרבה התורה היא זו המביאה לידי מעשה, וכל אותם המקיימים את המצוות ללא לימוד התורה הרי שבסופו של דבר עתידים הם לקיים רק חלק מן המצוות ואילו את המצוות הקשות והבלתי מובנות יניחו ולא יקיימו אותם בחשק והתלהבות. וכל זאת משום שהתורה מביאה את האדם לידי יראת שמים ומחדירה בו את המסר שיש לקיים את מצוות התורה ללא הבדל וחילוק אלא רק מפני שה' ציוה, ובמצב בו האדם אינו לומד תורה כיצד ירכוש את זו המדרגה. ואם כן קשה מדוע ציוותה התורה את בני ישראל על המשפטים לפני שהצטוו בני ישראל על לימוד התורה, לכאורה היה צורך בתחילה לצוותם ללימוד תורה ואחר כך לומר להם מה המשפטים.

כמו כן קשה מדוע בחרה התורה במצות עבד עברי כמצווה ראשונה הפותחת את המשפטים, הלא מצות עבד עברי אינה מצוה הנוהגת בכל הדורות כולם ובימינו אנו אין לה כל אחיזה ושימוש במציאות, ואם כן יש לבאר מדוע בחרה התורה במצווה זו בדוקא ולא במצווה כללית הנוהגת בכל הזמנים כדוגמת, בשר וחלב, ציצית, תפילין וכיוצא בזה.

ונראה לבאר הדברים בכך שכשם שאדם הולך לבית הכנסת רק על מנת להתפלל וזהו מטרתו הברורה, וכשם שאורח המוזמן לשבת קודש בא על דעת זה שישתפו אותו בסעודה, כך גם לבני ישראל היה ברור שמטרת ביאתם לעולם היא לקבל את התורה, ולכן כשפנה ה' לבני ישראל ושאלם האם ירצו לקבל התורה השיבו לו מיד ללא היסוס "נעשה ונשמע", והקדימו נעשה לנשמע שלא כדרך בשר ודם, היות ובתוך תוכם פעלה ההכרה שזוהי מטרתם וייעודם בזה העולם. ועוד טרם יורדת הנשמה לגופו של האדם משביעין אותה שעליה ללמוד תורה וללא לימוד זה אין לה יכולת וזכות קיום בעולם, ומשמע שכל הבסיס להיווצרות האדם וביאתו לעולם הוא בכדי שילמד תורה ויבוא לידי קיום מצוות.

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר
הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

דברי חכמים

פרפראות לפרשה

משולחנם של חכמי התורה

"כל אלמנה ויתום לא תענון אם ענה תענה אתו

כי אם צעק יצעק אלי" (שמות כב, כא-כב)

הציווי הוא לגבי אלמנה ויתום, שיש להזהר מלענותם, אך האזהרה "כי אם צעק יצעק" נאמרה בלשון יחיד, רק לגבי היתום.

ובאר ה"אור למאיר" על פי מה שאמרו חז"ל: "לעולם יהא אדם זהיר בהונאת אשתו, שמתוך שדמעתה מצויה הונאתה קרובה" (בבא מציעא נט, א) - אשה נפגעת בקלות, דמעתה מצויה, והענש על הונאתה ממחר לבוא.

האשה האלמנה נכללה בצווי "כל אלמנה ויתום לא תענון". היא לא נכללה באזהרה על העונש, כי העונש על עינוי יתום הוא רק כאשר יצעק היתום - "כי אם צעק יצעק אלי", אבל על עינוי האלמנה הקב"ה ממחר להעניש, אפילו אם היא לא תצעק!

מפורסם שבעת שתלמידי של הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל הלכו לאפות מצות שאלו אותו באלו חומרות כדאי לנהוג באפייתם ובמה ראוי להם להזדרז בעסק המצות. ענה להם רבי ישראל שאחת מן האופות הינה אלמנה ולכן שומא עליהם להיזהר שלא להכביד עליה ולא לענותה.

הטעים זאת רבה של אנטוורפן הגאון רבי חיים קרייזוויט זצ"ל שהרי בתוספתא נאמר "עינוי יתום ואלמנה והוא בכל שהוא, הרי שמשוהו עינוי אלמנה הוא "דאורייתא" ואילו משהו חמץ אינו אלא איסור דרבנן.

הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל סיפר ששמע מהגאון רבי נפתלי אמסטרדם זצ"ל, שפעם הבחין שרבי ישראל אינו שומר על סדריו הקבועים, עליהם שמר תמיד מכל משמר. הוא שאל את רבו על כך והשיב לו שהרבנית הביאה אל ביתם משרתת שהיא אלמנה, לכן הוא חושש שאם יקום השכם בבוקר כדרכו יוצא מן הבית, תתעורר האלמנה כדי לקום לסגור שוב את הדלת מבפנים ולכן הוא חושש משום "כל יתום ואלמנה לא תענון" והוסיף עוד כמה עניינים ששינה מסדריו מטעם זה.

הוסיף רבי ישראל ואמר לו: "מה אתה אומר, נפתלי, שאפטר אותה ותצא מביתי. אם כן לדברך יוצא, שאסור להכניס אלמנה ויתום לתוך

בית יהודי, שמא יצערו אותם, ואיך אפשר לומר כן?!!" (דברי אסף עמ' ס"א)

נסערת מאד, ומיהרתי מיד להתקשר לבני ולספר לו את דבר החלום שחלמתי. ובאמת כך היה. בני היה אצלך הרב, וקיבל את ברכתך בעניין, וב"ה הדברים הסתדרו בצורה הטובה ביותר".

מוכרח הדבר שבזכות שהגברת מרגי ובנה שמעו לקול ציווי של זקני הצדיק רבי חיים פינטו זיע"א ובאו לקבל את ברכתי בזכות אבותיי הקדושים, הברכה התקבלה לרצון ובנה זכה לעבור להתגורר בפריז בקלות ובלי עיכובים נוספים.

לא אחד, כי אם שלושה!

"האם כבוד הרב שייך למשפחת פינטו הידועה"? נשאלתי באחד הימים.

השבתי בחיוב. והשואל סיפר שאחד הרבנים האחרונים לבית פינטו, ואין הוא זוכר את שמו, ברך את אחיו שאם יקפיד על קיום מצוות התורה - הוא יזכה להביא ילדים לעולם.

עוד הוסיף היהודי הנרגש ואמר: "אחי קיבל על עצמו את דברי הרב באמונה תמימה והתחזק מאד בקיום המצוות. וברכתו של הרב התקיימה בו והוא זכה לא רק לילד אחד, אלא לשלושה ילדים כן ירבו!!!"

כשמעתי ממנו את סיפור הדברים נזכרתי בפרטי אותו מעשה שארע עימי, והבטחתי ליהודי שעומד לפני שאני אעביר את סיפורו של אחיו לרב פינטו שברך אותו.

מובן שלא עלה בדעתי להחזיק טובה לעצמי, שהרי קיום הברכה נעשה בזכות כך שהאב קיבל על עצמו עול תורה ומצוות ובזכות אמונתו התמימה בזכויותיהם ובכוחותיהם העצומים של אבותיי הקדושים זיע"א.

אמונת חכמים בחלום

בנה של הגברת מרגי ממיאמי, ביקש באחת השנים לעבור להתגורר בעיר פריז שבצרפת. לצורך המעבר הוא היה זקוק לויזה שתאשר את כניסתו לצרפת, ועל כן הוא ניגש לרשויות וביקש להוציא ויזה מתאימה.

הוצאת ויזה הינה תהליך פשוט ומקובל המסתיים בדרך כלל תוך ימים ספורים, אולם משום מה, ללא כל סיבה מובנת בנה של הגברת מרגי נתקל בקשיים בירוקרטיים שונים שמנעו ממנו לקבל את הויזה המיוחלת.

כיון שכך, חבר טוב יעץ לו לפנות למגיד עתידות נוכרי, שיוכל לסייע בידו להשיג בקלות את הויזה לצרפת.

בשלב זה הגיעה אליי הגברת מרגי, וסיפרה לי על כוונתו של בנה לפנות למגיד העתידות הנוכרי. וכמו כן היא התוודעה באוזניי שמחוסר ברירה עלה בדעתה לפנות גם לכותב קמעות גוי שיברך את בנה שיזכה להשלים במהירות את סידורי הניירת לקראת קבלת הויזה.

"כבוד הרב", פנתה אליי הגברת מרגי בהתרגשות, "בלילה ארע עימי דבר מה מופלא שגרם לי שלא לפנות לבסוף לכותב הקמיעות הגוי. בלילה בא אליי בחלומי סבך הצדיק רבי חיים פינטו זיע"א, ואמר לי לצוות לבני שלא ילך למגידי עתידות ולא יקבל קמיעות של נוכרים הנעשים מכוח הטומאה והכישוף, אלא שיבוא אליך רבי דוד שתברך אותו בברכה והצלחה". כך סיפרה הגברת מרגי.

המשיכה: "כשהתעוררתי בבוקר הייתי

במרה מפטירין

הפטרת השבוע: "ויזכרות יהודיע" (מלכים ב. יא)

בני אשכנז מתחילין מ"בן שבע".

הקשר לפרשה: בשבת זו, "שבת שקלים", נקרא בפרשת מחצית השקל, ומכאן הקשר להפטרה שבה מוזכר ענין השקלים שתרמו בני ישראל לחיזוק בדק הבית בבית המקדש.

נצור לשונך

בין איש או אשה

תולה ארץ על בלימה

אין חילוק באיסור סיפור לשון הרע, בין אם המספר איש או אשה, אף דרגילות הוא כמה פעמים שלא יקפיד האיש שנאמר הגנות עליו על המספר מצד אהבת הקרבה אשר ביניהם. וגם דרך קרוב הוא, כשמספר לאחד על קרובו, איננו מכווין לגנותו, רק מפני קנאת האמת, שלפי דעתו עשה שלא כהוגן, אין דבר זה יוצא מכלל לשון הרע.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

הקשר בין המועדים לאיסור בשר וחלב

"שלוש רגלים תחוג לי בשנה" (שמות כג, יד)

"ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהי-ך לא
תבשל גדי בחלב אמו" (שם פס' יט)

בפסוקים אלו כתובים בסמיכות שלושת הרגלים
ואיסור בשר בחלב, ופרשה זאת אף נקראת בימי
המועדים.

ויש לבאר מה הקשר בין מועדי ישראל לאיסור לאכול
בשר וחלב, ולכאורה אלו שני עניינים שונים בתכלית.
ועיין בספר 'רב פנינים', מה שמבארים המפרשים על
הקשר בין ימי המועדים הקדושים לענין איסור בשר
בחלב.

ונראה לבאר בדבר שחג הסוכות המוזכר בין כל
החגים כולם, הוא החג המרמז לגאולת עולמים, זמן
בו הקדוש ברוך הוא יפרוס עלינו סוכת שלומו ומשיח
בן דוד יבוא לגאול את עם ישראל מצרותיו.

לעתיד לבוא המציאות בעולם כולו תשתנה, החיות
הטורפות תשכונה בשלום עם הצאן והבקר כפי
שנאמר בנביא ישעיה (יא, ו) "וגר זאב עם כבש", כך
גם מובא שהקרבת כולם יתבטלו חוץ מקרבן תודה
(ויק"ר ט, ז) היות וכבר לא יהיה יצר הרע בעולם
ולפיכך גם לא יהיה צורך להקריב קרבנות חטאת.
החגים והמועדים יתבטלו מלבד פורים ויום הכיפורים
(מדרש משלי ט), ואף הרבה מן האיסורים בתורה כבר
לא יהיו בגדר איסורים, כפי שאומרים חז"ל שבעתיד
לבוא הקדוש ברוך הוא יטהר את החזיר והוא יהיה
מותר באכילה (עי' ריטב"א קדושין מט, ב).

התורה הקדושה סמכה את ענין החגים לאיסור
אכילת בשר וחלב, וזאת בכדי לומר לעם ישראל,
שכל עוד עם ישראל נמצא בגלות הרי שאנו לא נגאל
בגאולה שלימה.

ובמילים אחרות - כל זמן שעם ישראל ממשיך לחגוג
את חגי התורה, עליו להקפיד גם על קיום האיסור
"לא תבשל גדי בחלב אמו". אך לעתיד לבוא כאשר
המועדים יתבטלו גם איסור זה של בשר וחלב יתבטל
ולא יהיה עוד צורך לשומרו.

חזק וברוך

על מידות שבין אדם לחברו

מצות "ואהבת לרעך כמוך" מטעים הרמב"ן בפרשת קדושים היא "שיאהב את חברו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב. פעמים שיאהב אדם את רעהו בדברים ידועים ואם יהיה אוהבו בכל יחפוץ שיזכה רעהו האהוב לו בעושר ונכסים וכבוד ודעת וחכמה ולא שישוה אליו, ויצווה הכתוב שלא תהיה פחיתות הקנאה הזאת בליבו ולא ייתן שיעורים באהבה".

באור דבריו, אין המצוה לאהוב את גוף השני ממש כגופו. דבר זה לא יתכן משום שבמציאות תחושת עצמיותו חזקה יותר כמו בכאב גופו או בהנאתו, הכוונה היא שלא לקנא במה שיש לחברו בכל טובה שהיא ללא הגבלה ורצון לעליונות ועדיפות עליו. כשם שאינך נותן שיעור וגבול בהסכמת הרצון בטובה שלך "כמוך".

מלבד זאת, יש חיוב לאהוב כל מה שיש לשני. לא רק לפרגן אלא לאהוב וליהנות מטובת זולתו ואפי' השני מרקיע שחקים במעלה וטובה כענקים, ואתה נשאר כננס לעומתו ג"כ מצווה אתה "ואהבת"!

הדרך להגיע לכך היא, להתרגל במחשבה שאינך יחיד בעולם. כמו שהקב"ה ברא אותך, כך ברא את כל אלו. כמו שאתה רוצה וצריך, כך כל אלו. הקב"ה נותן לכל אחד את חלקו, וזולתך לא לוקח את שלך. מצד נטיית החומר הגשמי שבאדם נוטה הוא לחשוב שכל העולם שלו. ממילא כאשר הוא רואה מה שיש לזולתו חש הוא כאילו לקח משלו ומצטער ומקנא ורוגז.

דוגמת מופת נוספת להתייחסותם של גדולי ישראל אל מצות "ואהבת לרעך כמוך", המלמדת על המשקל הרב שהעניקו לה - לא פחות מכל מצוה אחרת מתרי"ג המצוות, יכולים אנו למצוא במעשה הבא מבית מדרשו של הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, ראש ישיבת כנסת ישראל שבחברון.

היה זה בערוב ימיו של רבי יחזקאל. בריאותו לא היתה כתיקנה, וגילו המופלג נתן בו את אותותיו. כל מאמץ, ולו הקל שבקלים, כרוך היה מבחינתו בקושי בל יתואר. ובכל זאת, יצא רבי יחזקאל מביתו ושרך את רגליו במסירות נפש אל היכל הישיבה, בכדי להתפלל תפלת ערבית של מוצאי שבת.

בצעדים מדודים, עקב בצד אגודל, עשה רבי יחזקאל את הדרך עד לבנין הישיבה. אט אט הוא טיפס במדרגות המובילות אל ההיכל. ובדיק אז, בעודו מטפס במסירות נפש, ומגייס לשם כך את כל כח רצונו - התברר לו כי התפלה עומדת להסתיים בעוד רגע קט...

ובכן, מה עושים?

ממשיכים לטפס...

בשארית כוחותיו, המשיך רבי יחזקאל את המסע המפרך. גרר את רגליו ועלה אל היכל הישיבה, לפליאתם של מלווי שלא הצליחו להתאפק ושאלוהו: "רבי! מדוע להתאמץ? שבביל מה להמשיך? הלא התפילה עומדת להסתיים, ועד שהרבי יגיע אל ההיכל - אפשר שהציבור כבר יפנה לצאת מבית המדרש!".

אולם רבי יחזקאל, ידע היטב את אשר בפניו.

"ידעתי בני, ידעתי! השיב לשואליו, והמשיך: "התפילה אמנם עומדת להסתיים... אולם ככלות הכל, תפילה בצבור - אינה אלא מצוה מדרבנן... המצוה מדאורייתא - עדין ממתינה לי בבית המדרש, ואותה מבקש אני לקיים!".

"מצוה מדאורייתא? איזו מצוה?" התפלאו התלמידים, וראש הישיבה הנערץ נענה והסביר:

"לאחר התפילה, נוהגים בני הישיבה לחלוף על פני, לברך ולהתברך בברכת שבוע טוב... בכך, מקים אני שוב ושוב את מצות 'ואהבת לרעך כמוך'! מצוה זו - מדאורייתא היא, ואותה אוכל לקיים גם אם אגיע אל היכל הישיבה לאחר תום התפלה!..."

מתורתו של אליהו הנביא זכור לטוב

זכור לטוב

הזה"ו וגו'. וכן למדנו מאבותינו הראשונים שבתחילת מעשיהם היה להם יראה מלפני הקדוש ברוך הוא, שנאמר (שמות י"ד) "וייראו העם את ה'" וגו', הא למדת שבשכר היראה שיראו אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב מן הקדוש ברוך הוא ובשכר האמונה שהאמינו ישראל בהקדוש ברוך הוא כשהיו במצרים, נגאלו ממצרים ונקרע להם את הים.

וכן יהיה לעתיד שיבא הקדוש ברוך הוא ויפדה את ישראל מבין העכו"ם ויביא להם ימות בן דוד וימות גאולתנו, שנא' (מיכה ד) "חולי ונוחי בת ציון כילודה וגו' ובאת עד בבל שם תנצלי שם יגאלך ה' מכף אויבך", וכל עונותיהן של ישראל מניחין אותן בבל ועולים כשהם טהורים לארץ ישראל, שנאמר (זכריה ה) "ואשא עיני וארא והנה שתיים נשים יוצאות וגו' ותשאנה את האיפה בין הארץ ובין השמים ואומר אל המלאך הדובר בי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער והוכן והוניחה שם" וגו'. ולמה נקרא שמה שנער, שמנערת כל העונות מעליה לכן נאמר לבנות לה בית בארץ שנער.

מאי והוכן והוניחה שם על מכונתה, אלא זה הפסוק מחזיר וקאי על המשכן שהוא נגזז במקומו, וכן הארון עם הלוחות שבתוכו, וארגז ששלחו פלשתים דורון להקדוש ברוך הוא, ומקלו של אהרן, וצלוחית של שמן המשחה וצנצנת המן, שנאמר (שמות ט"ז) "ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן וגו' ויניחהו אהרן לפני העדות למשמרת", כדי שיאמר להם ירמיהו הנביא זה המן שהאכלתי את ישראל במדבר.

בא עמי ואתן לך כל כלי חמדה שבעולם ואבנים טובות ומרגליות מבית גזים שלי. וכן לכך נדמה אברהם אבינו בשעה שיצא להרוג את המלכים, בחזרתו יצא מלך סדום לקראתו והיה כמדומה למלך סדום שאברהם לא יחזיר לו כלום, היה מבקש ואמר לאברהם; בבקשה ממך תן לי הנפש והרכוש קח לך (שם י"ד) מיד "ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי אל ה' וגו' אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך" וגו', וכבר נשבעתי שלא אקח כלום מכל אשר לך.

ואמר לו אברהם למלך סדום; שוטה שבעולם! וכי לכסף ולזהב ולכל כלי חמדה שלך אני צריך? אני אשליך לפניך הכל לארץ ותראה שלא נהנית מממנו כלום, בלעדי רק אשר אכלו הנערים וגו'. באותה שעה קידש אברהם את שמו של הקדוש ברוך הוא ועמד והחזיר את כל רכוש סדום ועמורה, מיד אחר הדברים האלה "היה דבר ה' אל אברם במחזה וגו' שכרך הרבה מאד".

וכן למדנו מיצחק שבתחילת מעשיו היה ירא שמים לאמיתו, כי בן שבעים וחמש שנה היה יצחק בשעה שנכנס אברהם לבית עולמו, ואמר יצחק אוי לי שמא אין בי מעשים טובים כמו שהיה באבא מה תהא עלי מלפני הקדוש ברוך הוא, מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא עליו ועמד עמו באותה שעה שנאמר (שם כ"ו) "וירא אליו ה' בלילה ההוא" וגו'.

וכן למדנו מן יעקב אבינו, שבתחילת מעשיו היה לו יראה מלפני הקדוש ברוך הוא, שנאמר (שם כ"ח) "ויירא ויאמר מה נורא המקום

ואלו הן המעשים טובים שהאדם קונה להקדוש ברוך הוא ועולם הבא בתוכם מתוך אהבה ואחוה ויראה ושלוש וריעות ומתוך האמת והשלוש ומתוך שפל ברך ומתוך ענוה ומתוך ריבוי ישיבה ומיעוט סחורה ומתוך שימוש חכמים ומתוך פלפול התלמידים ומתוך לב טוב ומתוך דרך ארץ ומתוך לאו לאו והן הן. למדנו מאבינו אברהם שבתחילת מעשיו היה לו יראה מלפני הקדוש ברוך הוא, שנאמר (בראשית ט"ו) "אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר אל תירא אברם אנכי מגן לך", ואין אומרים לאדם אל תירא אלא למי שהוא ירא שמים לאמיתו.

משלו משל למה הדבר דומה?

למלך שאמר לבנו בני צא והרוג את כל הליסטים הללו ולא תיקח כלום מן הממון שלהם אם יפלו בידך כדי שלא יאמרו לא יצא בן המלך להרוג את הליסטים הללו אלא בשביל לקחת את הממון, מיד יצא והרג את כל הליסטים. בחזרתו יצא אביו לקראתו ואמר לו; ברוך אתה בני ותהא לקורת רוח בעולם שלא נהנית מן ממונם כלום, עכשיו

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

ר' שלמה אפרייט, בנו של הגביר רבי יעקב אפרייט היה גם הוא גביר גדול. כסף וזהב, חפצים יקרים ותכשיטים היו לו לרוב. כדי לשמור עליהם מגנבים, הוא החביא את אוצרותיו בארגז מיוחד שהיה נסתר מעין כל רואה.

על דבר הארגז המיוחד הזה ידעה גם המשרתת הגויה שעבדה אצלו בביתו, ותמיד היא חרשה מזימות כיצד לגנוב את כל האוצר היקר הזה. בכל ששה חדשים היתה המשרתת נוסעת לבית הוריה שהיו גרים בכפר קרוב לעיר מוגאדור, ובכל הזדמנות היא חשבה כיצד להבריח את האוצר.

באחת הפעמים, קודם נסיעתה לבית הוריה, החליטה לעשות מעשה ולגנוב את כל תכולת הארגז. היא נטלה את כל האוצר מהארגז והחביאה אותו בתוך חבית מלאה באפר. דבר הגניבה נודע מיד לגביר שלמה אפרייט, והוא החל במסכת חיפושים מדוקדקת וקפדנית.

באותה שעה שהגביר ובני ביתו חיפשו את האוצר, עבר במקום רבי חיים זצ"ל. הגביר ניגש אליו ושאל אותו עצה, כיצד למצוא את האוצר. לאחר כמה דקות של מחשבה נענה רבי חיים ואמר: "בזכות מורי זקני רבי חיים זיע"א, עצתי היא שתחפשו היטב במקום בו יש אפר, ושם תמצאו את כל האוצר שנלקח".

כמה מבני הבית גיחכו על עצתו של רבי חיים, ואמרו: מי יגנוב חפצים יקרי ערך ויחביא אותם במקום מלוכלך בו יש אפר? אלא שהרב הכריח אותם לחפש במקום בו יש אפר.

בני הבית אמרו לעצמם בנימה של ייאוש; מה יש לנו כבר להפסיד, נחפש היכן שיש אפר כפי שרבי חיים מיעץ. הם החלו בחיפושים, ואכן לאחר זמן נמצא כל האוצר בחבית של האפר, היכן שהמשרתת הטמינה את האוצר.

לאחר שמצאו את האוצר בשלימותו, ניגשו בני הבית לרבי חיים ואמרו לו: כיון שלעגנו על דברי הרב בשעה שיעץ לנו היכן לחפש, הרי אנו נודרים שכל הכלים הללו אסורים עלינו בהנאה, ומעתה כל הכלים הרי הם של הרב!

רבי חיים לא רצה לקבל מהם ולו כלי אחד. ולאחר שהפצירו בו שוב ושוב, ביקש מהם לפתוח את הארגז. כשפתחו את הארגז, ראה שם רבי חיים צמיד אחד דק, ואמר להם, כי את הצמיד הזה הוא רוצה לקחת, כדי להעניק אותו בתור מתנה לבתו שמחה ע"ה, שנסעה עם בעלה לגור בארץ ישראל, בעיר טבריה.